

Sig mig, blomst! Hvad vil du her? · Bondeblomst fra landsbyhave, · uden duft og pragt og skær ... · · Påskeblomst! en dråbe stærk · drak jeg af dit gule bæger · · O! hvor er du mig dog kær, · bondeblomst fra landsbyhave! · Mer end rosen er du værd, · påskeblomst på fædres grave. · · Glad man skal i urtegård · se den blomst, som melder vår, · minder om den morgenrøde · mennesket stod op af døde *N. F. S. Grundtvig* 1817. Madonnas glans er blomstens lin, · dens bæger fyldt med gylden vin *Poul Bendix Pedersen* (4). Lys som et solskin. · Og du er vor påske! · Er du opstandelsen, · livets gentagelse, · livets fornyelse, · forårsung ... *Harald Herdal* (5). Levende forårsfakkel, · tændt i aprildagens luft · lader du påskens mirakel · genopstå i din duft *Grethe Helberg* (6). Den står som et strålebundt sol · og skinner hos gæk og viol, · genfødelsens tegn ja symbol *K. L. Kristensen* (7). Men af det sorte stiger genrejst, gylden og grøn, · påskeliljen, tungt, på den korsfæstedes bøn *Valdemar Rørdam* (8). De gule liljer · i vårgrønt løv, · påskeopstandne · af muld og støv *Mogens Jermiin Nissen* (9). En lysende påskelilje, · opstandelsens ranke symbol. *Tom Kristensen* (10). Du blomst for knuste hjerter, · du liljestængel, · vær du vor tro en hilsen · fra lysets engel. *Lauritz Larsen* (11). Denne klare fakkelskare · mod den forårsvåde muld · under hyldens nøgne grene · lysende som gammelt guld *Maja Aagaard* (12). Gult står i mindets sammenblanding · sol, kyllinger, den første påskelilje *Poul Sørensen* (13). I himlen sol, på jorden påskeliljer, · et gyldent lys i sorte bondehaver, · det første grønt før kål og petersilje! · Til sønden stod de med de gule kraver · og svajede i en arg og iset vind. · · Når påskeliljens svale ild jeg ser, · med sødme mindes jeg min barndoms feer. · I påskeliljens duft et bad sig gemmer, · et bad i påskeblomst jeg aldrig glemmer *Johannes V. Jensen* (14). Store våde, gule påskeliljer! · De knirker som et sødt snøreliv, · jeg tager hele buketter i favn, · alle de grønne stilke, · og begraver mig i deres duft. · Der gemmer sig en duft i de gule kølige tragte, · solild og hav hekset sammen, · der står hele trompetstød af duft ud af dem, · påskesødme, · liflig erindring, · kulde og sol hekset sammen *Johannes V. Jensen* (15).

Vi er de gyldne tuber, · som Vorherres keruber · løfter og lader skinne, · løfter og blæser i. *Valdemar Rørdam* (16). Miraklet er sket ... · gryet har blæst i forvandlingens gyldne trompet *Arnold Hending* (17). De vil stå der som en vagt · og med hver sin gyldne tragt · trutte stuen fuld

af påskesolens · påskegule pragt *Piet Hein* (18). Knud Hee Andersen (19); Olaf Andersen (20); Piet Hein, Fire Påskeliljer (18); Harald Herdal, Påskelilje (21); Harald Herdal, Påskeliljer (22); Ebbe Jahn-Nielsen, Påskeliljer (23); Mogens Lorentzen (24); Hulda Lütken, Tre gule Liljer (25); Poul Bendix Pedersen, Påskeliljen (4); Valdemar Rørdam, De dobbelte Påskeliljer (16) og (8); Maja Aagaard, Påskeliljer (12).

LITTERATUR: (1) 789v 14f; (2) 292b 17; (3) 333 112; (4) 705 18; (5) 370g 7f; (6) 959 15/4 1954; (7) 490c 47; (8) 789s 124 ;(9) 649b 43; (10) 492 6; (11) 529c 42f; (12) 1000 30; (13) 888 32f; (14) 433m 30, 33; (15) 433p 55; (16) 789q 38f; (17) 367d 21; (18) 361b 14; (19) 23b 48–50; (20) 27g 14; (21) 370d 36; (22) 725 25/4 1943; (23) 425b 14; (24) 556d 42f; (25) 566b 56.

Pinselilje, *Narcissus poeticus*

er spinklere end påskeliljen og har renhvide, duftende blomster, den lille bikrone er rød »som de kønne fjer, der sidder omkring næbbet på stillidshovederne« (1648; 1), dog oftest gul eller orange.

Pinseliljen 1648ff har fra gammel tid været en populær haveblomst, den »vokser så mangfoldigt alle vegne her i landet« (1648; 1) og er forvildet fundet adskillige steder navnlig på Sjælland i kratskove og enge, ved gamle tomter (2). *Narcis* o. 1530–1838, på Samsø omdannet til *lasis* (-ser); *hvid narcis* 1648 og *desmerlilje* 1648–1793, blomsten stærktlugtende; *gøgeblomst* 1667 vel på grund af blomstringstiden, sml. *gøgeurt* s. 231, *liljenarcis* 1820, *fasanøje* 1905 efter bikronen, *stjernenarcis* 1908ff, *pinsenellike* (egentlig -nilje) Fyn, Avernakø, Agersø, Falster, *pinselys* VFyn, *digternarcis* 1949, jf. det botaniske artsnavn *poeticus*, der måske skyldes blomstens fine form og duft (3).

LITTERATUR: (1) 697 89; (2) 94 43,1935,76; (3) 689 2,100f.

ANVENDELSE, VARSEL

Løget kunne læge brandsår og »hidsige øjne«; hele planten knust til smertestillende omslag på gammel podagra (1648; 1).

Pinsemorgen har blomsterne deres største skønhed og herligste duft (2). Den, som pinsemorgen kan plukke 50 udsprungne pinseliljer i sin

have, får samme sommer held med småkreaturerne (3).

Med blomsterne smykkes hjem og kirker i pin-sen.

LITTERATUR: (1) 697 90; (2) 635 10/6 1924; (3) 488g 4,86.

PROSA OG POESI

Over pinseliljerne er der en egen frysende fornemmelse, der harmonerer med de snehvide kirsebærblomsters kolde skønhed og de blå for-glemmigejers forbavsende barneøjne (1). [Pinseliljerne lagde] de lange, hvide øren tilbage, medens de lystent bød de gulrødt sminkede munde frem *Knud Poulsen* (2).

Nu kom vor pinseliljetid, · nu har vi sommer skær og blid *N. F. S. Grundtvig* 1843. En stjerne hvid, en ring af rødt · har i hin blomst hinanden mødt – den lyser rent, den dufter dybt · og sælsomt sødt. · Den står og bringer somrens bud · med livets glød bag liljehud. · I blomsters bryllupsskare er · den pinsebrud *K. L. Kristensen* (3).

I uberørte, I helligt kyske · mig stemmer blidt til melankoli; · I er som drømme og syner skønne, · der flygtigt svæver forbi – forbi. · I fik af livet ej smuds og pletter, · *kun gratie, sødme* – og harmoni *Ebbe Jahn-Nielsen* (4). De var som unge piger, · der forborgent græd og lo, · men skjulte deres drømme · bag en dragt af kølig ro *Grethe Heltberg* (5). Der er noget så ungt og forundret · over pinseliljernes smil. · De ligner små halvvoxsne piger: · på én gang generthed

og stil. · · Hvilken holdning og dog, hvilken ynde! · Hvilken uberørt, skær poesi! – · Men de står dér i klump, som de drøftede' · alle os, der spadserer forbi *Thorkil Barfod* (6). Hvide blomsterkroner · med den svage blodets stribe · på det gyldentfne bæger *Erich Erichsen* (7).

Thorkil Barfod, Pinseliljer (8); *Grethe Heltberg*, Pinseliljerne (5); *K. L. Kristensen*, Pinseliljen (3); *Valdemar Vester* (9).

LITTERATUR: (1) 462 60; (2) 730 112; (3) 790e 89f; (4) 425 24; (5) 365b 14; (6) 65 8/4 1928; (7) 882 4/5 1924; (8) 48f 17f; (9) 962c 16.

Vintergæk, *Galanthus nivalis*

»den første blomst i den sidste sne« *Chr. Richardt* (1) med de tre hvide og indvendig tre kortere grønstribede blomsterblade har fra gammel tid været en af vore mest yndede stauder og findes i alle haver, mange steder også forvildet (på skyggede grøftkanter, ruiner, i hegn, skove og parker), ofte langt fra beboelser (2).

Vintergæk 1800ff; alle de af de følgende navne, som er belagt fra 1500–1600-t, gælder i de gamle kilder kun *Dorothealiljen* (s. 218). *Vinterlilje* 1594–o. 1880, Sønderjylland; *hvid tidløs* og *Sankt Dorothealilje* 1622, blomstrer omkring *Dorotheas* dag 6/2, *sommerlilje* o. 1664, *blidelslilje* o. 1700 og *kyndelmisselilje* o. 1700ff, ØSjælland, blomstrer omkring *kyndelmisse* den 2. februar (*blidel*), *februarlilje* o. 1700ff, ved Aalborg

Tegning af Otto Bache 1862
til H. C. Andersens »Sommergækken«.